

T.C. DANIŞTAY 6. DAİRE E. 2013/5072 T. 19.03.2014

İstemin Özeti : Çanakkale İli, Biga İlçesi, Bekirli Köyü, Marmaracık Mevkii, 2669 ve 2700 parsel sayılı taşınmazların İ... Çelik Enerji Tersane ve Üretim A.Ş. lehine acele kamulaştırılmasına ilişkin 01.08.2012 günlü, 28371 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 16/07/2012 tarihli, 2012/3423 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun 09/08/2012 tarihli, 3779 sayılı kararının iptali ve yürütmenin durdurulması istenilmektedir.

Savunmaların Özeti : Haksız ve hukuki dayanaktan yoksun olarak açılan davanın ve 2577 sayılı Kanun'un 27. maddesinde öngörülen koşullar gerçekleşmediğinden yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verilmesi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hakimi: Mehmet Sıtkı ÇELİK

Düşüncesi : Dosyada bulunan bilgi ve belgelerin birlikte değerlendirilmesinden, dava konusu işlemin, yürütülmesinin durdurulması için 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27. maddesinin 2. fıkrasında aranan koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından, yürütmenin durdurulmasına ilişkin istemin kabulü gerektiği düşünülmektedir. TÜRK MİLLETİ ADINA Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlendikten ve 2577 sayılı Yasanın 27 nci maddesi uyarınca dosyadaki belgeler incelendikten sonra ve müdahale isteminde bulunanların davanın sonucuyla ilgili olduğu anlaşıldığından, 2577 sayılı Yasanın 31. maddesinin yollamada bulunduğu Hukuk Muhakemeleri Kanununun ilgili kuralları uyarınca davalı idare yanında davaya katılma istemi kabul edilerek işin gereği görüldü:

KARAR : Dava, Çanakkale İli, Biga İlçesi, Bekirli Köyü, Marmaracık Mevkii, 2669 ve 2700 parsel sayılı taşınmazların İ... Çelik Enerji Tersane ve Üretim A.Ş. lehine acele kamulaştırılmasına ilişkin 01.08.2012 günlü, 28371 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 16/07/2012 tarihli, 2012/3423 sayılı Bakanlar Kurulu- kararı ile Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun 09/08/2012 tarihli, 3779 sayılı kararının iptali ve yürütülmesinin durdurulması istemiyle açılmıştır.

Anayasanın 35. maddesinde, "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." hükmü, 46. maddesinde, "Devlet ve kamu tüzel kişileri, kamu yararının gerektirdiği hallerde özel mülkiyette bulunan malları yasada gösterilen esas ve usullere göre kamulaştırmaya yetkilidir." hükmü yer almıştır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Ek 1 Nolu Protokolünün "Mülkiyetin korunması" başlıklı 1. maddesinde: "Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir. Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hanel getirmez." hükmüne yer verilmiştir. 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 3. maddesinde, idarelerin kanunlarla yapmak yükümlülüğünde buldukları kamu hizmetlerinin veya teşebbüslerinin yürütülmesi için gerekli olan taşınmaz malları, kaynakları ve irtifak haklarını kamulaştırabilecekleri hüküm altına alınmıştır.

Anılan mevzuat hükümleri açısından bakıldığında, özel mülkiyet hakkının korunması gereken temel insan hakları arasında öngörüldüğü, Anayasa ve uluslararası sözleşmelerde mülkiyet hakkını korumaya yönelik düzenlemelere yer verildiği, bu düzenlemelerde mülkiyet hakkına müdahalelerin olabileceğinin öngörüldüğü, ancak bu müdahalelerde kamu yararı gerekçesi, kanuni düzenleme gereği ve ölçülülük yada orantılılık gibi uluslararası hukukun genel ilkelerinin varlığının dikkate alınması gerektiği, aksi durumda müdahalenin mülkiyet hakkı ihlaline neden olacağı kabul edilmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi kararları ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarıyla da bu hususların açık bir şekilde ortaya konulduğu görülmektedir.

Bu açıdan, idarelerin kanunlarla yapmak yükümlülüğünde bulunduğu kamu hizmetlerinin veya teşebbüslerinin yürütülmesi için gerekli olan özel mülkiyetteki taşınmaz malların, kaynakların ve irtifak haklarının kamu gücü kullanılarak kamu eline geçirilmesini ifade eden kamulaştırmanın yargısal incelemesinde, mülkiyet hakkına söz konusu müdahalede yukarıda yer alan hükümler çerçevesinde kamu yararının varlığının, bu kamu yararının karşılanması zorunluluğunun özel mülkiyet hakkının korunmasından üstün olmasının ve orantılılık noktasında adil dengenin sağlanıp sağlanmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 27. maddesinde ise, 3634 sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun uygulanmasında yurt savunması ihtiyacına veya aceleliğine Bakanlar Kurulunca karar alınacak hallerde veya özel kanunlarla öngörülen olağanüstü durumlarda gerekli olan taşınmaz malların kamulaştırılmasında kıymet takdiri dışındaki işlemler sonradan tamamlanmak üzere ilgili idarenin istemi ile mahkemece yedi gün içinde o taşınmaz malın 10. madde esasları dairesinde ve 15. madde uyarınca seçilecek bilirkişilerce tespit edilecek değeri, idare tarafından mal sahibi adına 10. maddeye göre yapılacak davetiye ve ilanda belirtilen bankaya yatırılarak o taşınmaz mala el konulabileceği, bu Kanunun 3. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen hallerde yapılacak kamulaştırmalarda yatırılacak miktar, ödenecek ilk taksit bedeli olduğu düzenlemesine yer verilmiştir.

Söz konusu madde incelendiğinde, kamulaştırma işlemlerinde öngörülen yöntemlerin bir kısmının uygulanmayarak taşınmaza acele el konulabilmesi yolu istisnai olarak başvurulabilecek bir yöntem olarak düzenlenmiş, acele kamulaştırmada olağan kamulaştırmaya oranla daha özel koşulların varlığı aranmış ve üç durumda acele kamulaştırma yapılmasına olanak tanınmıştır.

Bu durumların ikisinde, Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun uygulanmasında yurt savunması ihtiyacına veya özel kanunlarda öngörülen olağanüstü durumlarda gerekli olması halleri şeklinde açıkça sayılmak suretiyle üstün kamu yararının ve kamu düzeninin korunmasının gerçekleştirilmesi amacıyla acele kamulaştırma yoluna gidilebileceği belirtilmiştir.

Bu kapsamda üçüncü durum olan aceleliğine Bakanlar Kurulunca karar verilebilmesi için de kamu yararı ve kamu düzenine ilişkin olma halinin maddede yer alan diğer iki koşula paralel nitelik taşıması gerektiği açıktır. Nitekim anılan maddenin gerekçesinde de, acele ve istisnai hallerde, Kanunun önceki hükümlerine uyulmasının çeşitli sakıncalar yaratabileceği gibi, kamunun büyük zararlara uğramasının da muhtemel olabileceği belirtilerek maddede belirtilen şartların varlığına bağlı olarak kıymet takdiri dışındaki bazı yasal işlemlerin sonraya bırakılarak, maddede öngörülen süre ve şekilde taşınmaza el konulması düzenlenmiştir.

Acele kamulaştırma, olağanüstü bir kamulaştırma usulü olup istisnai durumlarda uygulanacak bir yöntem olduğundan acelelik halinin bulunduğu saptanması halinde acele kamulaştırması zorunlu bulunan taşınmazlara yönelik gerekli tespitler yapıp sebepleri de belirtilmek suretiyle başvuruda bulunulması, olağan kamulaştırma gerekçeleri dışında bu yöntemin uygulanma gerekçesinin, olağanüstü durumların, bu yöntemle başvurulması ile amaçlanan kamu yararının, kamu düzeninin korunmasını gerektiren hallerin somut olarak ortaya konulması ve başvuruda bulunulan taşınmazlara yönelik inceleme yapılarak koşulların gerçekleşmesi halinde Bakanlar Kurulunca 2942 sayılı Kanununun 27. maddesi uyarınca aceleliğine karar verilmiş olan taşınmazlara yönelik olarak acele kamulaştırma işlemlerinin yürütülmesi gerekmektedir.

Dosyanın incelenmesinden, uyuşmazlığa taşınmazın da içinde bulunduğu termik santrali için acele el koyma kararları verilmesi üzerine açılan davalarda Danıştay Altıncı Dairesinin E:2011/9277 ve devamı sayılı kararlarıyla yürütmenin durdurulmasına karar verilmesinin ardından yargı yerince yürütülmesi durdurulan acele kamulaştırma işlemi doğrultusunda ve taşınmazın parsel numaraları belirtilmek suretiyle dava konusu Bakanlar Kurulu kararıyla aynı şekilde acele kamulaştırma kararı verildiği, bunun üzerine görülen davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Dava konusu Bakanlar Kurulu kararı incelendiğinde, acele kamulaştırma yapılmasını gerektiren nedenlerin ortaya konulmadığı, acelelik halinin, üstün kamu yararının ve kamu düzeninin korunmasını gerektiren hallerin açıklanmadığı görülmektedir. Her ne kadar, dosyada yer alan belgelerden, termik santrali kapsamında yapılacak çalışmalar için acele kamulaştırma kararı alındığı anlaşılmakta ise de, acele kamulaştırmaya ilişkin olarak yukarıda açıklanan özel ve istisnai koşullar bulunmadan ve idarece ortaya konulmadan, salt belirtilen nedenle acele kamulaştırma yapılması hukuken olanaklı değildir.

Bu durumda, dava konusu Bakanlar Kurulu kararında hukuka uyarlık bulunmadığından bu karar uyarınca yapılacak acele kamulaştırma işlemleri sonucunda ortaya çıkacak mülkiyet ile ilgili sorunların telafisi güç ve imkansız sonuçlar doğuracağı da açıktır.

SONUÇ : Açıklanan nedenlerle, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27 nci maddesinde öngörülen koşulların bulunması nedeniyle dava konusu işlemlerin yürütülmesinin durdurulmasına, bu kararın tebliğini izleyen 7 (yedi) gün içerisinde Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna itiraz edilebileceğinin duyurulmasına, 19.03.2014 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.